

Şamil Mahmudbəyov – 100

Filmlərində yaşayan rejissor

Tanınmış kino rejissoru, aktyor, ssenarist Şamil Mahmudbəyov 73 il yaşayıb və bu gün o, sənət həyatını çəkdiyi və çəkildiyi filmlərdə davam etdirir.

Şamil Mahmudbəyov əslən Qərbi Azərbaycanın Böyük Vedi mahalından, əsil-nəcəbətlili bir nəsiləndən idi. Mənbələrdə onun doğum ayı və günü iki cür qeyd olunub: özü həmişə dekabrın 5-də doğulduğunu deyirdi. Bir çox sənədlərə də elə bu cür yazılıb, amma bəzi qeydlərdə fevralın 6-da dünyaya göz açdığı bildirilir.

Balaca Şamilin 1 yaşı olanda atası Fərəməz Mahmudbəyov sürgünə göndərilib. Onun adını oğluna qoyduğu yaxın dostu – tanınmış ictimai xadim, sonralar Azərbaycan Foto-Kino İdarəsinin rəisi olmuş Şamil Mahmudbəyov ailəni himayə edib. Balaca Şamil böyük Şamilin qayğısını görüb. Amma o da repressiyaya uğrayandan sonra gələcək kinorejissor zamanın amansız pəncəsində köməksiz qalıb, bundan sonra öz gücünə arxalanmalı

çəkib.

Bakıya qayıtdıqdan sonra Şamil Mahmudbəyov əsl məktəb olan yaşlı və təcrübəli həmkarları – Hüseyn Seyidzadə, Əjdər

Dayı rolları onun bir aktyor kimi böyük məharətinin nümunələridir.

Bədii dolğunluğu və uğurlu rejissurasına görə milli kinomuzun ən yaxşı nümunələrindən sayılan qısametrajlı “Qaraca qız” (1966) filmi Şamil Mahmudbəyovun daha bir özünütəsdiqi olub. Beləliklə, o, illərcə öncül və məhsuldar kinorejissorlarımız sırasında yer alıb, poetik kino cərəyanınının formalaşdırılmasına sanballı töhfələr verib. Filmdən-filmə rejissor dəst-xəttini cilalayıb, kinomuzda yeni duyum, yeni obrazlar gətirib. “Torpaq, Dəniz, Od, Səma” (1970) lirik-fəlsəfi pıritçası dramaturji baxımdan da, mövzunun rejissor yozumu sardan da Azərbaycan ekranında sovet kino nəzəriyyəsinin çərçivələrini dağıdan film kimi bəyənilib. “Mozalan” satirik kinojurnalı üçün çəkdiyi və çəkildiyi sjujetlərdəki işi yaddaqalan olub. Həmkarları deyirlər ki, o, nöinki bədii filmlərə, hər sənədli və televiziya filminə belə böyük sevgi ilə ekran ömrü verməyə çalışıb və nail olub...

Şamil Mahmudbəyovun “Şərikli çörək” (1969), “Həyat bizi sınayır” (1972), “Skripkanın sərgüzaştələri” (1972), “Dörd bazar günü” (1975), “Dərviş Parisi partladır” (K.Rüstəmbəyovla birgə, 1976), “Bayquş gələndə” (1978), “Od içində vahə” (1978) filmləri də onun kinorejissor kimi çox böyük uğurları sırasında. Əvvəlcə Azərbaycan SSR Dövlət Mükafatı, ardınca kinomuzun 60 illik yubileyi münasibətilə “Əməkdar incəsənət xadimi” fəxri adına layiq görülməsi sənət kuluarlarında onun halal haqqı sayılır.

Bir ara bədxahlarının hərəkətləri üzündən kinodan ayrı düşən Şamil Mahmudbəyov (“Tənha narın nağılı” əsərini ekranlaşdırdığı zaman, yersiz olaraq, kiminsə filmə şərikli rejissor təyin edilməsi ona möhkəm toxunmuşdu), nəhayət, 90-cı illərdə gözəl rejissor Vaqif Mustafayevin təklifi ilə “Divar” (bədii) və “Adam” (qısametrajlı) filmlərinə quruluş verməyə başlayıb. Amma onun böyük peşəkarlıq və duyumla girişdiyi bu lentlər yarımçıq qalıb.

Şamil Mahmudbəyov 1997-ci il mayın 18-də dünyasını dəyişib. Dostları və həmkarları onun yalnız son filmi – “Adam”ı 2010-cu ildə tamamlaya biliblər. Həmin filmin təqdimatı isə düz yeddi il gecikib – 2017-ci ildə baş tutub...

Milli kinomuzun canlı ensiklopediyası Aydın Kazımzadə bizimlə söhbətində rejissorun həyat tarixçəsinə geniş nəzər saldı. Hələ ömrünün ilk illərindən onu təqib edən kədər və əzablardan bəhs etdi, rejissor kimi ekran həyatı verdiyi filmlərindən, xüsusilə də uşaq filmlərinin üstün keyfiyyətlərindən söz açdı. Bir daha əmin olduq ki, əsl sənətkarlar unudulmur, yaratmış olduqları əsərlərdə yaşayırlar.

Ə.NƏCƏFXANLI
XQ

olduğunu dərk eləyib. Qroznıda hərbi-texniki məktəbi qurtarıb, sonra İkinci Dünya müharibəsində Ukrayna cəbhəsində döyüşən hissənin tərkibində vuruşub, 1948-ci ilə qədər orduda qulluq edib.

Sonra o, Bakı kinostudiyasında rejissor assistenti kimi işə düzəlib, 1 il keçməmiş Moskvaya – Dövlət Kinematografiya İnstitutunun rejissorluq fakültəsinə oxumağa göndərilib. İlk kursdanca ekran adlı sehirlə aləmin sirlərinə varmağa ürkədən can atıb, sübut etməyə çalışıb ki, kinoda təsadüfi adam deyil. Onun kurs işləri ekrana ciddi münasibəti, özəl düşüncə tərzii ilə diqqət

İbrahimov, Tofiq Tağızadə, Lətif Səfərov kimi ustadlardan sənət dərəsi alıb. Quruluş verdiyi ilk bədii lenti “Sol gedış” adlı qısametrajlı televiziya filmi olub. Bütün bunlarla bərabər, Şamil Mahmudbəyov bir ulduz kimi 40 yaşından sonra parlayıb. Ona Sabit Rəhmanın “Romeo mənim qonşudur” kino-komediyasını ekranlaşdırmağı təklif ediblər və öhdəsindən bacarıqla gəlib. Təsadüfi deyil ki, 1963-cü ildə çəkilmiş həmin film hələ də böyük maraqla baxılan ekran əsərlərindəndir. “Yenilməz batalyon”dakı Qaçaq Əlimərdan, “Fəryad”dakı erməni həkim Samvel, “Fransız”dakı